

16. Türkçedeki Özne ve Tümlece Dayalı Sıfat-Fiil Eklerinin Gürcü Öğrenciler Tarafından Kullanımı: Hata Analizi ¹

Megi MANVELIDZE² & Liana CHKONIA ³ & Maia KIKVADZE ⁴

APA: Manvelidze, M. & Chkonia, L. & Kikvadze, M. (2026). Türkçedeki Özne ve Tümlece Dayalı Sıfat-Fiil Eklerinin Gürcü Öğrenciler Tarafından Kullanımı: Hata Analizi. *RumeliDE Dil ve Edebiyat Araştırmaları Dergisi*, (51), 253-273. DOI: <https://doi.org/10.5281/zenodo.19480916>

Öz

Gürcüce ve Türkçe arasındaki dil bilimsel farklılıklar, yabancı dil olarak Türkçe öğrenen, Gürcü öğrencilerin dili kullanılırken çeşitli hatalar yapmalarına neden olmaktadır. Bu farklılıklar arasında özellikle sıfat-fiil eklerinin kullanımı önemli bir yer tutmaktadır. Türkçede özneye ve tümlece dayalı olarak kullanılan sıfat-fiil ekleri, Gürcüce ile yapısal ve işlevsel açıdan belirgin farklılıklar göstermektedir. Bu durum, öğrencilerin söz konusu ekleri ayırt etmede, doğru bağlamda kullanmada ve anlam ilişkisini kurmada zorlanmalarına yol açmaktadır. Bu çalışmanın amacı, Batum Shota Rustaveli Devlet Üniversitesi Türkoloji bölümü öğrenim gören 4. Sınıf öğrencilerini özneye ve tümlece dayalı sıfat-fiil eklerini ne ölçüde doğru ayırt edebildiklerini ve bu ekleri ne derece doğru kullandıklarını ortaya koymaktır. Araştırmada veriler test aracılığıyla toplanmış, elde edilen veriler hata analizi yöntemi kullanılarak değerlendirilmiştir. Araştırmanın örneklem grubunu 15 (4. Sınıf) öğrenci oluşturmaktadır. Bu çalışma kapsamında geliştirilen bir test kullanılmıştır. Veriler, 2025 akademik yılı bahar döneminde, sınıf ortamında ve gözetim altında toplanmıştır. Uygulama öncesinde katılımcılara araştırmanın kapsamı ve uygulama süreci hakkında gerekli bilgilendirmeler yapılmış, tüm katılımcılara eşit süre tanınarak standart uygulama koşulları sağlanmıştır. Elde edilen yanıtlara göre sıfat-fiil eklerini kullanırken yaptıkları hatalar sistematik olarak tespit edilmiştir. Elde edilen bulgular, öğrencilerin dahi temel sıfat-fiil, iyelik eki ve zaman uyumu konusunda, hatalar yapmaya devam ettiklerini ortaya koymaktadır. Tespit edilen hatalar kategorilere ayrılmış ve frekans (f) ve yüzde (%) değerleriyle desteklenmiştir. Bu durum, söz konusu dil bilimsel yapıların edinim

¹ **Beyan (Tez/ Bildiri):** Bu çalışmanın hazırlanma sürecinde bilimsel ve etik ilkelere uyulduğu ve yararlanılan tüm çalışmaların kaynakçada belirtildiği beyan olunur. Bu makale "Yabancı Dil Olarak Türkçe Öğrenen Gürcü Öğrencilere Sıfat-fiil Eklerinin Öğretimi" isimli yüksek lisans tezi çalışması kapsamında üretilmiştir.

Çıkar Çatışması: Çıkar çatışması beyan edilmemiştir.

Finansman: Bu araştırmayı desteklemek için dış fon kullanılmamıştır.

Telif Hakkı & Lisans: Yazarlar dergide yayımlanan çalışmalarının telif hakkına sahiptirler ve çalışmalarını CC BY-NC 4.0 lisansı altında yayımlanmaktadır.

Etik İzni: Batum Şota Rustaveli Devlet Üniversitesi Etik Komisyonu tarafından 27.01.2026 tarihli, MES 7 26 0000070430 sayılı kararla etik izni verilmiştir.

Kaynak: Bu çalışmanın hazırlanma sürecinde bilimsel ve etik ilkelere uyulduğu ve yararlanılan tüm çalışmaların kaynakçada belirtildiği beyan olunur.

Benzerlik Raporu: Alındı – Turnitin / Ithenticate / İntihal, Oran: %14

Etik Şikayeti: editor@rumelide.com

Makale Türü: Araştırma makalesi, **Makale Kayıt Tarihi:** 27.02.2026-**Kabul Tarihi:** 09.04.2026-**Yayın Tarihi:** 10.04.2026; DOI: <https://doi.org/10.5281/zenodo.19480916>

Hakem Değerlendirmesi: İki Dış Hakem / Çift Taraflı Körleme

² Yüksek Lisans Mezunu, Hacettepe Üniversitesi, Türkiyat Araştırmaları Enstitüsü, Türkiyat Araştırmaları Anabilim Dalı / Master's Degree, Hacettepe University, Institute of Turkish Studies, Department of Turkish Studies (Ankara, Türkiye) **e-posta:** megi.manvelidze@gmail.com **ORCID ID:** <https://orcid.org/0009-0000-7956-4463> **ROR ID:** <https://ror.org/04kwwgz42> **ISNI:** 0000 0001 2342 7339 **Crossref Funder ID:** 501100005378

³ Doç. Dr., Batum Şota Rustaveli Devlet Üniversitesi, Beşeri Bilimler Fakültesi, Türkoloji Bölümü / Assoc. Prof., Batumi Shota Rustaveli State University, Faculty of Humanities, Department of Turkology (Batum, Gürcistan) **e-posta:** lia.chkonia@bsu.edu.ge **ORCID ID:** <https://orcid.org/0000-0003-3516-8156> **ROR ID:** <https://ror.org/0212gxy73> **ISNI:** 0000 0004 0397 090X

⁴ Prof. Dr., Batum Şota Rustaveli Devlet Üniversitesi, Beşeri Bilimler Fakültesi, Türkoloji Bölümü / Professor, Batumi Shota Rustaveli State University, Faculty of Humanities, Department of Turkology (Batum, Gürcistan) **e-posta:** maia.kikvadze@bsu.edu.ge **ORCID ID:** <https://orcid.org/0009-0002-5048-9011> **ROR ID:** <https://ror.org/0212gxy73> **ISNI:** 0000 0004 0397 090X

sürecinde öğrencilerin belirli güçlüklerle karşılaştıklarını göstermektedir. Bu analiz sayesinde, Türkçe ve Gürcüce arasındaki dilbilgisel farklılıkların hangi tür hata örüntülerine yol açtığı ayrıntılı biçimde ortaya konmuştur. Araştırmanın bulguları, yabancı dil olarak Türkçe öğretiminde sıfat-fiil eklerinin öğretiminde karşılaşılan temel zorlukları belirlemekte ve öğretim sürecinde dikkat edilmesi gereken noktalara ışık tutmaktadır. Ayrıca çalışma, öğrencilerin sıkça yaptıkları hataları tespit ederek, öğretim sürecinin geliştirilmesine katkı sağlamayı ve daha etkili pedagojik yaklaşımların oluşturulmasına yönelik öneriler sunmayı amaçlanmaktadır.

Anahtar kelimeler: Gürcülere Türkçe öğretimi, yabancı dil olarak Türkçe öğretimi, Türkçe ve Gürcücede sıfat-fiil ekleri

The Use of Subject- and Object-Based Participle Suffixes in Turkish by Georgian Students: An Error Analysis ⁵

Abstract

The grammatical differences between Turkish and Georgian cause various errors among Georgian students learning Turkish as a foreign language. Among these differences, the use of participle suffixes occupies a particularly significant place. In Turkish, participle suffixes that function based on the subject and the object exhibit clear structural and functional differences from Georgian. This leads students to experience difficulties in distinguishing these suffixes, using them in the appropriate contexts, and establishing correct semantic relationships. The aim of this study is to determine to what extent fourth-year students majoring in Turkology at Batumi Shota Rustaveli State University can accurately distinguish and correctly use participle suffixes in Turkish. Data were collected through a test and evaluated using the error analysis method. The research sample consisted of 15 fourth-year students. A test specifically developed for this study was used. The data were collected in the autumn semester of the 2025 academic year in a classroom environment under supervision. Prior to the administration, participants were informed about the scope and procedure of the study, and standard conditions were ensured by allocating equal time to all participants. The analysis of the responses revealed systematic errors in the use of participle suffixes. The findings indicate that students continue to make mistakes even in basic participle forms, possessive suffixes, and tense agreement. The identified errors were categorized and supported by frequency (f) and percentage (%) values. These results demonstrate that students encounter specific difficulties in the acquisition of these grammatical structures. The analysis also provides a detailed account of how the grammatical differences between Turkish and Georgian lead to particular error patterns. The findings of the study identify the main challenges encountered in teaching participle suffixes in Turkish as a foreign language and shed light on the points that require attention in the instructional process. Furthermore, by determining the most frequent errors made by students, the study aims to contribute to the improvement of the teaching process and to offer recommendations for the development of more effective pedagogical approaches.

Keywords: Teaching Turkish to Georgian speakers, Teaching Turkish as a foreign language, participle suffixes in Turkish and Georgian

⁵ **Statement (Thesis / Paper):** It is declared that scientific and ethical principles were followed during the preparation process of this study and all the studies utilised are indicated in the bibliography. This article has been produced within the scope of the master's degree thesis titled " Teaching Participles to Georgian Students Who Learn Turkish as a Foreign Language. ".

Conflict of Interest: No conflict of interest is declared.

Funding: No external funding was used to support this research.

Copyright & Licence: The authors own the copyright of their work published in the journal and their work is published under the CC BY-NC 4.0 licence.

Ethics Statement: Ethical permission was granted by Batumi Shota Rustaveli State University Ethics Commission with the decision dated 27.01.2026 and numbered MES 7 26 000070430.

Source: It is declared that scientific and ethical principles were followed during the preparation of this study and all the studies used are stated in the bibliography.

Similarity Report: Received – Turnitin /Ithenticatge, Rate: %14

Ethics Complaint: editor@rumelide.com

Article Type: Research article, **Article Registration Date:** 27.02.2026- **Acceptance Date:** 09.04.2026-

Publication Date: 10.04.2026; **DOI:** <https://doi.org/10.5281/zenodo.19480916>

Peer Review: Two External Referees / Double Blind

Giriş

Dil, bireylerin duygu ve düşüncelerini ifade etmelerini sağlayan sesli göstergelerden oluşan bir sistemdir. Yabancı bir dil öğrenmek, bireylere çeşitli beceriler kazandırmakta; farklı dilleri konuşan insanlar arasında iletişim kurulmasına olanak sağlamaktadır.

Türkçenin yabancı dil olarak öğretimi, son dönemde artan bir akademik ve pedagojik ilgi alanı haline gelmiştir. Bu durum, Türkçenin uluslararası alanda son yıllarda üstlendiği siyasal, ekonomik ve kültürel rollerin genişlemesiyle yakından ilişkilidir. Söz konusu gelişmeler, Türkçenin yabancı dil olarak öğretime verilen önemin giderek arttığını göstermektedir. (Durmuş, 2013).

Türk ve Gürcü toplumları, sadece komşuluk ilişkisi ile sınırlı kalmayıp, uzun süreli tarihi ve kültürel etkileşimler aracılığıyla birbirlerinin kültürel ve tarihi mirasını çeşitli açılardan değerlendirmektedir. Günümüzde Türkiye ile Gürcistan arasındaki ilişkiler stratejik bir nitelik taşımakta olup Türkiye, Gürcistan'ın en önemli ticaret ortaklarından biri konumundadır.

Türkçe ile Gürcüce, dilbilgisel yapı bakımından farklı dil ailelerine mensup olup özellikle biçimbilimsel (morfolojik) özellikler açısından belirgin ayrılıklar göstermektedir. Bu farklılıklar, Gürcü öğrencilerin Türkçe öğrenme sürecinde çeşitli dilbilgisel hatalar yapmalarında neden olabilmektedir. Söz konusu hataların önemli bir bölümü, Türkçedeki sıfat-fiil eklerinin kullanımında ortaya çıkmaktadır.

Araştırmada Gürcüce ve Türkçenin morfolojik tipoloji içerisindeki konumu, yabancı dil olarak Türkçe öğretimi ve yabancı dil öğretiminde dil bilgisinin yeri ele alınmıştır. Ayrıca Gürcüce ve Türkçedeki sıfat-fiil ekleri, özellikle özne ve tümlece dayalı sıfat-fiiller ayrıntılı olarak incelenmiştir. Söz konusu sıfat-fiillerin kullanımında Gürcü öğrencilerin yaptıkları hataları belirlemek amacıyla bir test uygulanmıştır ve elde edilen veriler hata analizi yöntemiyle değerlendirilmiştir. Elde edilen bulgular doğrultusunda, ilgili dilbilgisel yapıların öğretime yönelik çeşitli öneriler geliştirilmiştir.

1. Morfolojik tipolojinde Türkçenin ve Gürcücenin yeri

Muharrem Ergin'e (2012) göre dil, insanlar arasında iletişimi sağlayan doğal bir araç olmanın ötesinde, kendine özgü kurallarla işleyen ve zamanla gelişen canlı bir sistemdir. Kökeni kesin olarak belirlenemeyen dil, seslere dayalı yapısıyla toplumsal yaşam içerisinde işlev gören ve kurumsal bir nitelik taşıyan bir olgu olarak değerlendirilmektedir.

Günümüzde, farklı coğrafyalarda yaşayan insanlar arasında iletişimin sağlanabilmesi için yabancı dil öğrenimi önemli bir gereklilik haline gelmiştir. Yabancı dil öğretimi süreci, dillerin yapı ve köken özelliklerine göre sınıflandırılması sayesinde daha etkili bir şekilde yürütülebilmektedir. Morfolojik tipoloji açısından diller, üç temel grupta sınıflandırılmaktadır: tek heceli diller, eklemeli diller ve bükümlü diller.

Araştırmada, Türkçe ve Gürcüce'nin yapısal özellikleri ele alınmaktadır. Cümle öğelerinin uygun biçimde yerleştirilebilmesi için, her iki dilin morfolojik yapısı ve sözdizim kuralları hakkında yeterli bilgiye sahip olunması önem arz etmektedir. Diller, kendilerine özgü yapısal özelliklere sahiptir. Söz dizimi (sentaks), cümle içinde yer alan sözcüklerin belirli kurallar doğrultusunda düzenlenmesini konu edinir. Cümle ise, sözcüklerin dilin söz dizimsel ilkelerine uygun biçimde bir araya gelmesiyle oluşan bir dil birimi olarak tanımlanmaktadır.

Dil sistemleri, kendilerine özgü kurallar doğrultusunda yapılandırılmış olsa da, diller arasında söz dizimsel açıdan paralel yapısal özellikler görülebilmektedir. Bu paralelliklerin derecesi, diller arasındaki tarihsel ve genetik yakınlıkla ilişkilidir. Bununla birlikte, kökensel bağları bulunmayan dillerde bile evrensel nitelikte söz dizimsel yapılar rastlanabilmektedir. (Karahan, 2014)

Özne-nesne-yüklem (Ö-N-Y) gibi farklı biçimlerde gerçekleşebilse de, dilin temel ve nötr söz dizimi özne-nesne-yüklem (Ö-N-Y) yapısıdır. Diğer söz dizilişleri ise genellikle vurgu, bilgi yapısı ve bağlamsal gereksinimlere bağlı olarak ortaya çıkmaktadır. Türkçe, köken bakımında Ural-Altay dil ailesine dahil edilen ve yapısal açıdan eklemeli diller arasında yer alan bir dildir. Söz dizimi bakımından ise Türkçe, yüksek düzeyde düzenlilik sergileyen, istisnaları sınırlı olan ve mantıksal olarak yapılandırılmış sola dallanan cümle yapısına sahip bir dil olarak tanımlanmaktadır.

Sözdizimsel dizilim açısından, Türkçe, (özne-nesne-yüklem) ÖNY düzenini temel alan diller arasında yer almaktadır.

Genel dizilim eğilim dikkate alındığında, yüklem tümce sonuna yerleştiği; belirtisiz nesne ile bazı zarfların yükleme yakın bir konumda bulunduğu, diğer öğelerin ise bağlamsal etkenlere bağlı olarak farklı konumlar alabildiği anlaşılmaktadır. Leyla Karahan'a (2014) göre, vurgulanmak istenen öge çoğunlukla yükleme yakın bir konumda yer almaktadır. Bununla birlikte, söz dizimsel esneklik yalnızca belirli öğelerle sınırlı olmayıp cümlenin tüm bileşenlerini kapsayabilmektedir. Aynı sözcüklerin kullanıldığı farklı tümce yapılarında ortaya çıkan anlam farklılıkları, öğelerin cümle içerisindeki dizilişleriyle doğrudan ilişkilidir. Bu bağlamda, öge sıralanmasındaki hareketlilik ve esneklik, Türkçenin ifade olanaklarını genişleten temel özelliklerden biri olarak değerlendirilmektedir.

Yapısal sınıflandırma açısından eklemeli diller grubunda değerlendirilen Gürcüce, bununla birlikte bükümlü diller özgü bazı temel özellikleri de bünyesinde barındırmaktadır. Gürcü dili, ek sistemi bakımından oldukça gelişmiş ve çeşitlilik gösteren bir yapıya sahiptir. Bu bağlamda söz konusu ekler, işlevsel özelliklerine göre üretken ve üretken olmayan ekler şeklinde sınıflandırılabilir. Türkçedeki gibi Gürcücede de tümce öğeleri, genel olarak özne-nesne-yüklem sırasına göre dizilmektedir. Nesne, cümlede belirtisiz veya belirtili formlarda bulunabilir. Yüklem çoğunlukla cümlenin sonunda yer almaktadır. Dil aileleri açısından incelendiğinde, Türkçe Ural-Altay, Gürcüce ise Kafkas kökenli bir dil olarak sınıflandırılmaktadır.

Bu bağlamda, Türkçe ve Gürcücenin morfolojik tipolojik özellikleri yalnızca dilbilimsel bir sınıflandırma çerçevesinde değil, aynı zamanda yabancı dil olarak öğretim süreçleri açısından da değerlendirilmelidir. Özellikle Avrupa Konseyi tarafından geliştirilen CEFR (Common European Framework of Reference for Languages) çerçevesinde tanımlanan üst düzey dil becerileri (B2-C1-C2) ve akademik yazım yeterlilikleri dikkate alındığında, her iki dilin eklemeli yapısı öğrenciler açısından belirli zorluklar ortaya koymaktadır. Bu bağlamda, morfolojik yapıların karmaşıklığı, doğru ek kullanımını, sözdizimsel doğruluğu ve akademik metin üretiminde dilsel tutarlığı doğrudan etkilemektedir. Dolayısıyla, Türkçe ve Gürcücenin tipolojik özellikleri yalnızca yapısal değil, aynı zamanda işlevsel ve pedagojik açıdan da ele alınmalıdır.

2. Yabancı dil olarak Türkçe öğretimi

Bir ülke ya da bölgede yaşayanların çoğunluğunun ana dili olmayan, başta okullar olmak üzere idarede medyada bir iletişim aracı olarak geniş bir planda kullanılmayan dile yabancı dil denir (Durmuş, 2013,

s. 16).

Son dönemde yabancıların Türkçeye gösterdiği ilgi önemli ölçüde artış göstermektedir. Günümüzde Türkçe, farklı bölgelerde geniş bir konuşan kitlesine sahip yaygın bir dil olarak kullanılmaktadır. Bu durum, dilin yabancılar tarafından öğrenilmesini doğal kılmaktadır. Türkçeyi öğrenme motivasyonları ise oldukça çeşitlidir; bunlar arasında akademik araştırmalar, ticari ve mesleki faaliyetler, diplomatik ilişkiler, Türklere duyulan ilgi, Avrupa ile kültürel ve ekonomik temaslar ile Avrupa Birliği üyeliği sürecinde Türkiye'yi tanıma gibi farklı amaçlar yer almaktadır. (İlhan, 2009, s. 889).

Türkiye ile Gürcistan, coğrafi olarak sınır komşusu olan iki ülkedir. Bu iki ülke arasında siyasi ve kültürel alanlarda yoğun bir etkileşim söz konusudur. Söz konusu etkileşim, toplumların karşılıklı olarak birbirlerinin dilini öğrenme gereksinimini ortaya çıkarmaktadır. Gürcistan'da Türkçeyi öğrenme ihtiyacı; istihdam amacıyla hareket eden, eğitim sürecinde bulunan ya da Türk kültürüne ilgi duyan bireyler tarafından hissedilmektedir. Türkler ve Gürcüler, tarihsel ve kültürel birçok unsuru karşılıklı olarak incelemekte olup bu alanlardan biri de Türkoloji çalışmalarıdır. Gürcistan'da yabancı dil olarak Türkçenin öğretimine yönelik farklı akademik çalışmaların yanı sıra fakülteler ve araştırma merkezleri faaliyet göstermektedir.

2.1 Yabancı dil olarak Türkçe öğretiminde dil bilgisinin yeri

Yabancı dil öğretimi: okuma, yazma, konuşma ve dinleme olmak üzere dört temel dil becerisine dayanmaktadır. Bu becerilerin birbirinden bağımsız olarak değil, aksine bütüncül bir yaklaşımla öğretilmesi gerektiği vurgulanmaktadır. Söz konusu dört dil becerisinin geliştirilmesinde dil bilgisi, yabancı dil öğretiminin temel unsurlarından biri olarak önemli bir rol almaktadır.

Günday'a (2015, s.192) göre dil bilgisi, tüm temel dil becerilerinin kullanımında işlevsel bir rol üstlenmekte olup yabancı dil öğretiminde destekleyici bir beceri olarak önemli bir konuma sahiptir. Bu çerçevede dil bilgisi, dinleme, konuşma, okuma ve yazma gibi temel dil becerilerinin geliştirilmesine katkı sağlayan kurallar bütünü olarak değerlendirilmektedir. Benzer şekilde, Penny Ur'un (1998, s. 75; akt. Durmuş, 2013) yaklaşımında dil bilgisi, sözcüklerin anlamlı ve doğru cümleler oluşturacak biçimde bir araya getirilmesini mümkün kılan bir sistem olarak tanımlanmaktadır.

Aydın'ın (1999, s.4) gerçekleştirdiği çalışmada, öğretmenlerin dil bilgisi öğretimine yönelik olumlu bir tutum sergiledikleri ve bu alanın öğretimini önemli gördükleri ortaya konulmuştur. Söz konusu araştırmada ayrıca, öğretmenlerin dil bilgisinin neden öğretilmesi gerektiğine ilişkin görüşleri ile bu görüşlerin dağılımı ayrıntılı biçimde ele alınmıştır:

Araştırma sonuçları, dil bilgisi çalışmalarının öğrenciler üzerinde çeşitli düzeylerde etkili olduğunu ortaya koymaktadır. Bulgulara göre, dil bilgisi etkinlikleri öğrencilerin dil kullanımındaki yanlışlıkları azaltmada %13.59 oranında etkili olurken, yazılı ifade yeteneklerinin gelişimine %11.96 oranında katkı sağlamaktadır. Ayrıca dil bilgisi uygulamaları öğrencilerin bilişsel kapasitesini desteklemekte ve yabancı dil edinim süreçlerine %10.87 oranında katkıda bulunmaktadır. Standart Türkçenin öğrenilmesine sağladığı destek % 9.24 iken, aynı oranda öğrencilerin analitik düşünme ve bilimsel yöntem becerilerini geliştirmelerine de yardımcı olmaktadır. Öğrencilerin etkin iletişim kurma becerisi üzerindeki etkisi %8.70, kültürel ve dilsel hoşgörüyü artırmadaki rolü ise %98 olarak kaydedilmiştir. Müfredatın dil bilgisi öğretimini zorunlu kılması %3.80, öğrencilerin bu öğretimden hoşnut olma düzeyi % 3.26 ve sınıf içindeki daha etkin katılım sağlamalarına etkisi %0 2.72 olarak belirlenmiştir. (Aktaran, Durmuş, 2013,

s. 335).

Elde edilen veriler, dil bilgisi öğretiminin farklı açılardan önem taşıdığını ve öğrencilerin öğrenme süreçlerine olumlu katkılarda bulunduğunu işaret etmektedir.

3. Türkçedeki ve Gürcücedeki sıfat fiil ekleri

Türk dili üzerinde yapılan çalışmalarda sıfat-fiil kavramını karşılamak üzere farklı terimlerin kullanıldığı görülmektedir. Bu bağlamda, sıfat-fiil; isim-fiil, ortaç gibi adlandırmalarla da anılmıştır. Ancak terminolojik birlik sağlama amacıyla, Türk Dil Kurumu tarafından hazırlanan Gramer Terimleri Sözlüğü'nde bu yapı "sıfat-fiil" terimiyle tanımlanmıştır. Söz konusu kaynakta sıfat-fiil; sayı ve kişi bakımından fiil çekimine girmeyen, bunların yanı sıra aldığı ekler aracılığıyla fiilin zamana bağlı anlamını sıfat işlevine dönüştüren ve bu yönüyle hem fiil hem de sıfat özelliklerini bünyesinde barındıran bir fiil biçimi olarak açıklanmaktadır (TDK, 2005).

Türkçe, zengin bir ek sistemi ile karakterize edilen bir dildir. Bu dilde bazı ekler, bağlama göre farklı anlamlar kazanmaktadır. Yabancı dil olarak Türkçe öğretiminde, sıfat-fiil eklerinin kazandırılması, öğrencilerin dil bilgisel yeterliliklerini güçlendirme bağlamında temel bir bileşen olarak değerlendirilmektedir. Sıfat-fiil eklerinin doğru ve yerinde kullanımı ise öğrenenlerin hedef dil olan Türkçedeki yetkinlik düzeylerini ve dili işlevsel biçimde kullanabilme becerilerini ortaya koyan önemli bir gösterge niteliği taşımaktadır.

Sıfat-fiil ekleri, çok yönlü işlevler taşımaktadır. Bu ekler, fiillere isimsel anlamlar yükleyebilmekte ve bazı durumlarda kalıcı isimlerin türetilmesine olanak tanımaktadır (ör. Çıkmaz sokak, geçmiş, gelecek). Ayrıca, sıfat-fiil ekini taşıyan sözcükler, sonrasında iyelik, çokluk ve hal ekleri gibi eklerle genişleyerek daha karmaşık sözdizimsel yapılar oluşturabilmektedir. Bununla birlikte, sıfat-fiil ekleri zamansal anlam değerlerini korumakla beraber, fiil çatısına ilişkin farklı biçimbilimsel yapılara da dahil olabilmekte ve bu yönüyle işlevsel çeşitlik sunmaktadır.

Türkçede zamansal anlamlar temel olarak fiil çekim ekleriyle karşılanmakla birlikte, sıfat-fiil ekleri de zamana ilişkin anlamsal değerler üstlenmektedir. Bu ekler aracılığıyla şimdiki zaman, geçmiş zaman, gelecek zaman ve geniş zaman anlamları ifade edilebilmektedir. Ancak özneyi niteleyen sıfat-fiil yapılarında zamanın yorumlanması, doğrudan ekin kendisinden değil, bağlı bulunduğu temel tümcedeki yüklem zamansal çerçevesinden hareketle belirlenmektedir.

Sıfat-fiil ekleriyle ilgili yapılan çalışmalarda, dilbilimcilerin büyük bir kısmı -An, -Ası, -mEz, -Xr, -dXk, -EcEk, -mXş eklerinin işlevlerini detaylı bir şekilde incelemektedir

Sıfat-fiillerde geniş ve şimdiki zamanı ifade eden ekler olarak **-An, -Xr; -mAz** eklerinin işlevleri incelenmektedir.

-Xr sıfat-fiil eki, literatürde çoğu zaman geniş zamanı ifade eden bir ek olarak ele alınsa da, bazı çalışmalarda şimdiki zamanı gösteren işleviyle de ortaya çıkmaktadır.

-mAz sıfat-fiil eki de -Xr eki ile birlikte ele alınmaktadır; zira -mAz -Xr sıfat-fiil ekinin olumsuz biçimini temsil etmektedir.

Türkçede geçmiş zamana gönderimde bulunan sıfat-fiil ekleri kapsamında -DIK ve -miş biçimbirimleri

ele alınmaktadır.

-DXk sıfat-fiil eki, geçmiş zaman anlamı kazandırmak amacıyla kullanılmaktadır.

-DXk' ekli sözcükler, tümce bağlamında fiil niteliği taşıyorsa (ör. ödevimizi yazdık), bir ismi niteliyorsa (ör. yazdığımız ödev), sıfat işlevi görmektedir.

- **mXş** eki, geçmiş zamanı gösteren sıfat-fiil eklerinden biridir ve tüm fiil kök ve gövdelerine eklenebilme özelliğine sahiptir. Ancak -mİş ekiyle oluşturulan çekimli fiillerde karşılaşılan dolaylı deneyim veya sonradan fark edilme anlamları, sıfat-fiil yapılarında ortaya çıkmamaktadır; bu bağlamda ilgili ek, anlamsal açıdan yalnızca geçmiş zamana ilişkin bir işlev üstlenmektedir.

Türkiye Türkçesi bağlamında, gelecek zaman anlamı taşıyan sıfat-fiil ekleri arasında **-AcAk** ve **-AsI** ekleri öne çıkmaktadır.

Gelecek zamanı belirten -AcAk sıfat-fiil eki, diğer sıfat-fiil eklerinde olduğu gibi, dilbilimsel çalışmalarda işlev ve özellikleri açısından incelenmiştir.

Gelecek zaman anlamını taşıyan ikinci sıfat-fiil eki -Asıdır. Bu ek, Eski Türkiye Türkçesi'ne ait olup günümüzde nadiren kullanılmaktadır; kullanım örnekleri ise genellikle yazı dilinde ve kalıplaşmış biçimlere sınırlıdır.

Gürcüce, yapısal özellikleri bakımından eklemeli diller (agglutinative) sınıfına dahildir. Tıpkı Türkçede olduğu gibi, Gürcüce de eklemeli sistemi aracılığıyla anlam ve işlev bakımından oldukça zengin bir yapıya sahiptir.

Gürcücede, fiil anlamı taşımasına rağmen kişi ve kip çekimlerine girmeyen ve cümlede sıfat, ad veya zarf işlevi görev sözcüklere isim-fiil (Sakhelzmna-*სახელზმნა*) denilmektedir. (ör. *yukılmış ev- dangreuli sakhli-დაწვრეული სახლი*) (İlyas & Selim, 2025)İsim-fiiller adlarla birlikte kullanıldıklarında eylemlere ait özellikleri de yansıtmaktadır

İsim-fiiller kendi içinde ikiye ayrılır: mastar (Satskisi-*საწყობო*) ve sıfat-fiil (Mimgeoba-*მიმგეობა*). "İsim-fiil" (sakhelzmna-*სახელზმნა*) terimi, ilk kez I. Anton ⁶ tarafından ortaya atılmış ve dilbilim literatüründe yerleşik hale getirilmiştir. Başlangıçta bu terim yalnızca "başlangıç" anlamını ifade etmek amacıyla kullanılmış, ancak zamanla kapsamı genişletilmiştir. Anton, sıfat-fiil (mimgeoba-*მიმგეობა*) bağımsız bir sözcük türü olarak ele almış ve bu doğrultuda özgün bir yaklaşım geliştirmiştir. Anton'un tanımına göre sıfat-fiil (mimgeoba-*მიმგეობა*), "bir varlığın mevcudiyetini, oluşunu ve zaman içerisindeki durumlarını ifade eden, cümlenin temel bileşenlerinden biridir" (Anton; akt. Babunaşvili, Gogvadze & Kiknadze, 1997, s. 234). (Tsetskhladze, 2001)

Gogolişvili ve Arabul'un (Gogolishvili, 2016) çalışmasında sıfat-fiillerin dilbilgisel özellikleri incelenmiştir. Bu yapılar, yönelme, yön, aspekt ve çatı özelliklerine göre sınıflandırılmakta; her bir kategori, kendine özgü anlam ve işlevler ile belirli sıfat-fiil eklerini içermektedir. Ayrıca sıfat-fiiller, cümle içerisinde yalnızca sıfat değil, bağlama bağı olarak ad işlevi de üstlenebilmektedir.

Gürcücede sıfat-fiil ekleri; tek başına ön ek, ön ve son ek kombinasyonu ya da sadece son ek şeklinde

⁶ Anton'un orijinal çalışmasına doğrudan erişim sağlanamadığı için, bu tanım Babunaşvili, Gogvadze & Kiknadze (1997) aracılığıyla aktarılmıştır; aktarım, Tsetskhladze (2001) tarafından yapılmıştır

işlev görmektedir.

Bu araştırmada ilk aşamada, sıfat-fiillerin yönelme, yön, aspekt ve çatı boyutları incelenecektir.

Sıfat-fiillerde **Yönelme**, hareketin yönünü belirten bir özelliktir ve fiil ön ekleri aracılığıyla gösterilmektedir. Örnek olarak, **Ga-tanili**(გატანილი)-çıkarılan ve **ça-suli**(ჩასული) -aşağıya inmiş, yönelme göstergesi olarak ga- ve ça- fiil ön ekleri kullanılmış olup, bu ekler sıfat-fiilin tek yönlü hareketini yansıtmaktadır.

Yön: Yönelme ile paralel olarak, yön eki sıfat-fiilin hangi yöne doğru gerçekleştiğini fiil ön ekleri aracılığıyla belirtmektedir. **Ga-gzavnili**(გაგზავნილი) - diğer bir yöne gönderilmiş, **gamo-gzavnili**(გამოგზავნილი) - bu tarafa gönderilmiş. Ayrıntılı olarak değerlendirildiğinde, yön ve yönelme sıfat-fiil eklerinin fiil ön ekleri yönünden birbirine benzer özellikler taşıdığı, ancak aralarında anlam bakımından farklılıklar bulunduğu söylenebilir. Buna karşılık yön gösteren sıfat-fiiller iki taraflı bir hareketi yansıtmaktadır.

Aspekt, dilbilgisinde zamanla ilişkili anlamların aktarımını sağlayan bir kategoridir. Sıfat-fiil yapılarında ise, eylemin tamamlanmış bir süreci ifade etmesine hizmet etmektedir. **Da-kruli**(დაკრული)-yapıştırılmış; **Ga-gzavnili**(გაგზავნილი)- gönderilmiş. Örneklerinde de görüldüğü üzere, bu anlam değeri fiil ön ekleri aracılığıyla oluşturulmaktadır.

Çatı: Sıfat-fiil yapılarında çatı kategorisi, özne ile nesne arasındaki ilişkiyi belirlemektedir. Gönderen-gamgzavni- გამგზავნი) örneğinde, öznenin nesne üzerindeki doğrudan etkisi ön plandadır. Buna karşılık gönderilmiş (gagzavnili- გაგზავნილი) sıfat-fiilinde, özne- nesne ilişkisi dolaylı bir etkileşim çerçevesinde kurulmaktadır. Bu bağlamda sıfat-fiiller, aktif, nötr ve pasif olmak üzere üç temel çatı türü altında değerlendirilmektedir.

Sıfat-fiiller, aktif, nötr ve pasif olmak üzere üç temel çatı türü çerçevesinde ele alınmaktadır. Sıfat-fiil eklerinin kullanımında, bu eklerin çoğunlukla çatı özellikleriyle birlikte ortaya çıktığı dikkat çekmektedir. (Shanidze, 1962)

Sıfat-fiiller bağlama göre zamansal bir değer taşıyabilmektedir. Bununla birlikte, Geçişsizlik özelliği gösteren yapılardan türetilen sıfat-fiillerde zaman anlamı belirgin değildir. Aktif çatı ise herhangi bir zaman belirleyicisi içermeksizin, öznenin gerçekleştirdiği genel ve süreklilik gösteren bir etkinliği ifade etmektedir. Bu durum “*ga-m-kidv-el-i*”(გამკიდველი)-satıcı, örneğinde açıkça görülmektedir; söz konusu yapı, yalnızca mevcut zamanda satış yapan bir kişiyi değil, aynı zamanda bu niteliği zamanla sınırlı olmayan bir özneyi tanımlamaktadır.

Aktif çatı şu eklerle türetilmektedir:

m-: *da-m-tsveli-i* (დამცველი) – koruyucu.

m-el: *m-tskhob-el-i* (მცხობელი) – fırıncı;

ma-el: *ma-utskheb-el-i* (მაუწყებელი) – Yeni haberi yayımlanan biri;

Pasif çatı, zamansal olarak geçmiş ve gelecek anlamlar taşır ve gelecek zamanın gösterimi için- sa sıfat-fiil eki tercih edilmektedir. Geçmiş zamanın ifade edilmesinde ön ekler, son ekler, ya da ön ve son

eklerin birlikte kullanımı söz konusudur.

Son ek olarak **-il** ve **-ul** eki kullanılır.

Ön ek için **na-** kullanılır.

Pasif çatı anlamının ifade edebilmesinde **-il, -ul, -el, na-, sa-** ekleri kullanılmaktadır.

Datser-il-i (დაწერილი) – Yazılmış; *dakhur-ul-i* (დახურული) – kapatılmış; *Sa-nakhav-i* (სანახავი) – Biçilecek; *Na-stsav-i* (ნახსავი) – Okunmuş;

Aktif ve edilgen çatıların dışında, sıfat-fiil sisteminde nötr çatı da yer almaktadır. Nötr çatıya dayalı edilgen yapılarda türetilen sıfat-fiiller, kullanım açısından diğer çatı türlerine oranla daha sınırlı bir alana sahiptir ve genellikle kalıplaşmış yapılarda gözlemlenmektedir. Bu çatı türü, yapısal olarak nötr aktif (mediaakti) ve nötr pasif (mediapasif) olmak üzere iki alt kategoriye ayrılmaktadır.

Nötr aktif fiillerden sıfat-fiil elde edilen ekler:

m-: *m-pronavi* (მფრინავი) (uçan)

mo-e: *mo-khetial-e* (მოხეტიალე) (dolaşan)

m-ar: *m-dzin-ar-i* (მძინარე) (uyuyan)

nötr pasif (mediapasif) fiillerden sıfat-fiil elde edilen ekler:

Nötr pasif çatılı sıfat-fiiller, fiillerin duruşunu belirtmektedir.

m-are: *m-skdom-are* (მსხდომარე) (oturan), *m-dgom-are* (მდგომარე) (ayağa kalkan)

Bazı sıfat-fiil biçimleri adlaşma sürecinden geçerek meslek adlarını ifade etmektedir. Söz konusu yapılar, m-li ön ve son eklerin kullanımıyla türetilmektedir .

m-li: *m-astavlebe-li* (მასწავლებელი) - öğretmen; *m-rbole-li* (მრბოლებელი) – otomobil yarıcı;

Bir sonuca ulaşmak amacıyla, bu çalışmada Gürcücede yer alan sıfat-fiil eklerinin sistematik bir sınıflandırması sunulmaktadır:

Aktif çatıyı belirleyen sıfat-fiil ekleri şu şekilde sıralanabilir:

m-el; ma-el; m-

Pasif çatıyı belirleyen sıfat-fiil ekleri şu şekilde sıralanabilir:

-il; -ul; na-; sa-

Çatılara bağlı sıfat-fiil ekleri, zamansal işlevleri doğrultusunda aşağıdaki biçimde sıralanır:

Geçmiş zamanı bildiren sıfat-fiil ekleri:

-il; -ul; na-; m-ar; m-al.

Gelecek zamanı bildiren sıfat-fiil ekleri:

u-el; sa-;

Gürcüce Türkçeden farklı olarak sıfat-fiillerin olumsuz biçimleri farklı yapısal yollarla oluşturulmaktadır. Sıfat-fiillerde olumsuzluk, ön ve son eklerin birlikte kullanımı veya tek başına son ek ile sağlamakta olup, bu bağlamda son ek, olumsuz sıfat-fiil biçimlerinin oluşturulmasında belirleyici bir rol üstlenmektedir

Ön ek olarak u- eki kullanılır. da-**u**-tsereli (დაუწერელი) yazılmamış

Ön ve son ekler şu biçimde sınıflandırılmaktadır:

u-el: da-**u**-tser-**el**-i (დაუწერელი) yazmayan.

u-ar: **u**-un-**ar**-o (უუნარო) beceriksiz.

4. Türkçedeki Özne Ve Tümlece Dayalı Sıfat-Fiil Ekleri

Dünyadaki her dil, kendine özgü cümle yapılarını barındırır. Cümleler, kuruluş biçimi, içerik ve anlamsal özellikler bakımından dilden dile farklılık gösterebilmektedir. (Akerson Erkman, 2015) çalışmada yan tümceler ayrıntılı biçimde ele alınmaktadır. Bu çalışmanın etkin bir biçimde ilerleyebilmesi ve konunun daha iyi anlaşılabilmesi amacıyla, sıfat fiil eklerinin kullanımında yan tümcelerin işlevi üzerinde durulması gerekmektedir.

Yan cümleler, ana cümleye bağlanan ve içinde bir fiil ögesi bulunduran yapılarıdır, tek başlarına bağımsız bir cümle oluşturmazlar. Bu cümlelerin doğru kurulabilmesi için sıfat-fiil eklerinin kullanımı kritik öneme sahiptir. Sıfat-fiil ekleri, yan cümleleri hem işlev hem de anlam açısından doğru biçimde oluşmasını sağlar. Yan cümlelerde nitelendirilen isimler farklılık gösterir, sıfatlar kalıcı, sıfat-fiil ekleri ise geçici özellikleri ifade eder.

Yan kurulumunda yer alan sıfat-fiil ekleri, ilgili çalışmalarda biçimbilimsel, sözdizimsel ve işlevsel açılarda değerlendirilmektedir. (Akerson Erkman, 2015)

Sıfat-fiil ekleri biçimbilimsel özelliklerine göre üç grupta ele alınmaktadır:

- I. Grup yan tümce kurabilen ve fiil özelliklerini büyük oranda koruyan sıfat-fiil eklerini kapsamaktadır: -An, -mXş, -AcAk, -ece(ğ)i, -DXk
- II. Yan tümce kurma özelliğini tam olarak sürdürmeyen ekler II. Grup altında toplanmakta olup, bu grupta: -Xr, -dXk, -me, -ici, -ili, -esi ekleri bulunmaktadır.
- III. Söz konusu grupta, kalıplaşmış ve deyimsel nitelik kazanmış biçimler bulunmaktadır.

Sözdizimsel çözümleme temelinde, sıfat-fiil eklerinin özneye ve tümlece yönelik nitelendirme işlevleri

doğrultusunda iki ayrı kategoriye ayrıldığı belirtilmektedir.

Tablo 1: Öznesini ve Tümlecini niteleyen sıfat-fiil ekleri tablosu

Özneyi niteleyen	Tümleci niteleyen
-An	-EcEği
-mİş	-Diği
-mİş olan	-mİş olduğu
-EcEk	-EcEk olduğu
-EcEk olan	-mAkta olduğu

Aşağıda, özne ve tümlece dayalı sıfat-fiil ekleri kullanılarak oluşturulmuş bazı örnek cümleler yer almaktadır:

Özneye dayalı

- Derste konuşan öğrenci dikkat çekti
- Projeyi tamamlamış olan araştırmacılar toplantıya katıldı
- Kuyrukta bekleyenler şikâyet etmeye başladı

Tümlece dayalı

- Orada çektiğiniz fotoğrafları çok merak ediyorum
- Okuduğu kitabı arkadaşlarına önerdi
- Üzerinde çalışmakta olduğu makaleyi bu ay tamamlayacak●

4.1 Gürcücedeki Özne Ve Tümlece Dayalı Sıfat-Fiil Ekleri

Yukarıda, Gürcücedeki sıfat-fiiller, Gürcü adıyla *Mimgeoba*, ve sıfat-fiil ekleri hakkında bilgi verilmiştir. Gürcü kaynaklarda, Gogolışvili ve Arabul'un çalışmasında (2016, s. 255-265), sıfat-fiiller yani Gürcücedeki *Mimgeoba*, kapsam açısından **özne ve tümlece dayalı sıfat-fiil** olarak ayrılmaktadır. (Gogolishvili, 2016)

Özneye dayalı sıfat-fiiller, Türkçedeki gibi özneyi nitelendirir. Zaman bakımından şimdiki, geniş ve gelecek zamanı belirtmektedir. Özneye dayalı sıfat-fiiller, aynı zamanda **aktif çatıda** da kullanılmakta olup aşağıdaki sufikslerle üretilmektedir:

- eb, -m-ket-eb-el-i (*ძკეთებელი*) (yapan)
- ob, -da-m-pkr-ob-el-i (*დამპყრობელი*) (fethedilen)
- of, -ga-mkop-el-i (*გამყოფელი*) (bölen)
- av, -da-mkhat-av-i (*დამხატავი*) (resim yapan)

●-am, -da-m-bm-el-i (დამბმელი)

●-i, -m-tlel-i (ბოლელი) (hesaplanan)

Ön ek olarak şu ekler kullanılmaktadır:

●m m-tsur-av-i (მცურავი) (yüzen)

●m-el m-keteb-el-i (მკეთებელი) (yapan)

●ma-el ga-ma-ğizianeb-el-i (გამალიზიანებელი) (rahatsız edici)

●m-e mo-m-tson-e (მომწონე) (beğenen)

●mo-ul mo-kvar-ul-i (მოყვარული) (seven)

●mo-e mo-tsekvav-e (მოცეკვავე) (dansçı)

●m-ar-ı/e m-dum-ar-e (მდუმარე) (susan)

Tümlece dayalı sıfat-fiillerde, eylemi gerçekleştiren özne değil; eylemden etkilenen nesne ya da dolaylı tümleç ön plana çıkmaktadır. Tümlece dayalı sıfat-fiil yapılarında, odak noktası fiilin etkilediği ad ögesidir.

Tümleci esas alan sıfat-fiil yapıları, geçmiş ve gelecek zaman değerleri taşımaktadır. Gürcücede bu yapıların türetilmesi, ön ek, son ek ya da her iki ek türünün eş zamanlı kullanımı yoluyla gerçekleştirilmektedir

Geçmiş zamanı ifade eden ekler şunlardır:

-il da-tser-il-i (დაწერილი) (yazıldığı)

ře-ğeb-il-i (შეღებილი) (boyadığı)

-ul ga-keteb-ul-i (გაკეთებული) (yapıldığı)

a-şen-eb-ul-i (აშენებული) (inşa ettiği)

-na -ar / -el na-çuk-ar-i (ნახუჯარი) (hediye ettiği)

Gelecek zamanı ifade eden ekler ise şunlardır:

sa- da-sa-tser-i (დასაწერი) (yazılacak)

sa-el ga-sa-keteb-el-i (გასაკეთებელი) (yapılacak)

Türkçedeki yan cümlelerde yer alan tümlece dayalı sıfat-fiil ekleriyle kurulan tümceler Gürcüceye çevrildiğinde, “**romelits**” adı verilen ve baş cümle ile yan cümleyi birbirine bağlayan unsurun ortaya çıktığı görülmektedir. Bu bağlayıcı unsurun cümle içerisindeki konumu büyük önem taşımaktadır.

Söz konusu yapıların ayırt edici niteliklerinden biri, olumsuzluk işaretleme sinin sadece son ekle sınırlı kalmayıp, ön ek veya ön-son ek birlikteliği ile de sağlanabilmesidir. Dolayısıyla Gürcücede sıfat-fiil ekleri Türkçedeki gibi yalnızca ekleme yoluyla değil, **daha karmaşık morfolojik yapılar** aracılığıyla türetilmektedir.

Yöntem

Araştırma modeli

Bu çalışma, nitel araştırma desenine dayalı olarak gerçekleştirilmiştir. Araştırmada, yabancı dil olarak Türkçe öğrenen Gürcü öğrencilerin sıfat-fiil eklerinin kullanımında karşılaştıkları sorunlar hata analizi yöntemiyle incelenmiştir.

Çalışma grubu

Araştırmanın çalışma grubunu, Batum Şota Rustaveli Devlet Üniversitesi Türkoloji Bölümünde öğrenim gören dördüncü sınıf (ileri düzey) öğrenciler oluşturmaktadır. Araştırmaya 15 öğrenci katılmıştır.

Veri toplama araçları

Araştırmada veri toplama aracı olarak bu çalışma kapsamında geliştirilen ve uygulanan bir test kullanılmıştır. Test, öğrencilerin sıfat-fiil eklerini kullanma becerilerini ölçmeye yönelik olarak üç bölümden oluşmaktadır:

- Birinci bölümde, boşlukların uygun sıfat-fiil ekleriyle doldurulması istenmiştir.
- İkinci bölümde, iki basit cümlenin sıfat-fiil ekleri kullanılarak tek bir cümle haline getirilmesi amaçlanmıştır.
- Üçüncü bölümde ise Türkçede sıfat-fiil ekleriyle kurulmuş cümlelerin Gürcüce karşılıklarının, sıfat-fiil yapıları kullanılarak çevirilmesi istenmiştir.

Veri analizi

Araştırmada elde edilen veriler, hata analizi yöntemiyle incelenmiştir. Öğrencilerin sıfat-fiil eklerini kullanırken yaptıkları hatalar; özneye dayalı ve tümlece dayalı sıfat-fiil kullanımı, zaman uyumu ve iyelik eklerinin doğru kullanımı açısından değerlendirilmiştir. Araştırmaya 15 öğrenci katılmıştır.

Boşlukları uygun ekle doldurunuz:

1. Derslere devamlılık gösteren öğrenci sınavlardan iyi not aldı.

Bu cümle, tüm öğrenciler tarafından doğru cevaplanmıştır.

2. okuduğumuz kitap bizi çok etkiledi.

Öğrencilerin çoğunluğu, boşluk doldurma alıştırmasında geçmiş zamanı ifade eden tümlece dayalı sıfat-fiil ekini doğru biçimde kullanmış; ancak iyelik eklerinde hata yapmıştır. Özellikle okuduğumuz biçimi yerine okuduğun yapısının tercih edildiği tespit edilmiştir. Bu hata, Gürcü öğrencilerin Türkçedeki iyelik

eklerini kullanmada yaşadığı güçlüğü yansıtmaktadır. Gürcücede iyelik genellikle ek ile değil ayrı bir yapı veya zamirle ifade edilir; bu nedenle öğrenciler, Türkçedeki ekleri doğru seçmeler bile iyelik ekini yanlış kullanma eğilimindedir. Bu bulgu, dil karşılaştırmalı morfolojik farklılıkların öğrenme sürecinde önemli bir etkisi olduğunu göstermektedir.

3. Hazırlayacağımız proje yarın sunulacak.

Bu cümlede sadece iki öğrencinin hata yaptığı tespit edilmiştir. Söz konusu öğrencilerin, hem özneye dayalı sıfat-fiil ekini tercih ettikleri hem de zaman açısından yanlış bir kullanım gerçekleştirdikleri görülmüştür. Her iki öğrencinin de boşluğu "hazırlanan" biçimiyle doldurduğu belirlenmiştir.

4. Sınava girmiş adaylar sonuçları bekliyor.

Bu cümlenin yalnızca bir öğrenci tarafından doğru biçimde oluşturulduğu tespit edilmiştir. Diğer öğrencilerin, özneye dayalı sıfat-fiil ekini kullanmalarına rağmen zaman uyumunu sağlayamadıkları görülmüştür. Özellikle Girmiş biçimi yerine giren yapısının kullanıldığı belirlenmiştir.

5. Yarın geziye gidecek öğrenciler, gidilecek yerler hakkında bilgi aldılar.

Bu cümlede birkaç öğrencinin hata yaptığı tespit edilmiştir. Söz konusu öğrencilerin, hem özneye dayalı sıfat-fiil ekini tercih ettikleri hem de zaman açısından yanlış bir kullanım gerçekleştirdikleri görülmüştür. Öğrenciler tarafından boşluğu "gidecek" yerine "giden" biçimiyle doldurduğu belirlenmiştir.

6. Yarınki parti için giyeceğim elbiseyi annem şu an diyor.

Bu cümlede iki farklı hata türünün ortaya çıktığı tespit edilmiştir. Öğrencilerin bir kısmının boşluğu özneye dayalı -An sıfat-fiil ekiyle doldurduğu, bir kısmının ise gelecek zamanı ifade eden tümlece dayalı sıfat-fiil ekini doğru biçimde kullanmasına rağmen iyelik eklerinde hata yaptığı görülmüştür. Özellikle giyeceğim biçimi yerine giyeceğin yapısının tercih edilmesi, cümlede anlam bozukluğuna yol açmaktadır.

7. Toplantıda konuşacağı konuyu önceden hazırladı.

Bu cümlede, öğrencilerin yarısının gelecek zamanı ifade eden tümlece dayalı sıfat-fiil ekini, diğer yarısının ise geçmiş zamanı ifade eden tümlece dayalı sıfat-fiil ekini tercih ettiği tespit edilmiştir. Her iki kullanımın da dilbilgisi açısından doğru olduğu, ancak yalnızca zaman bakımından farklılık gösterdiği belirlenmiştir.

8. partiye geç gelen öğrenci dikkati çekti.

Bu cümle, tüm öğrenciler tarafından doğru cevaplanmıştır.

Tablo 2: Boşlukları uygun ekle doldurunuz – araştırmanın incelemesi

soru	1	2	3	4	5	6	7	8
Doğru (f)	15	13	13	1	12	13	7	15

Hata (f)	0	2	2	14	3	2	8	0
Doğru %	%100	%86.6	%86.6	%6.6	%80	%86.6	%50	%100
Hata türü	-	İyelik ek hatası	Zaman uyumu hatası	Zaman uyumu hatası	Zaman /iyelik hatası	iyelik /ek hatası	Zaman uyumu hatası	-

Öğrencilerin sıfat-fiil eklerini doğru seçmelerine rağmen iyelik eklerinde yaptıkları hatalar, Gürcücenin morfolojik yapısıyla ilişkilendirilebilir. Gürcücede iyelik ekleri Türkçedeki gibi eklerle değil, ayrı bir yapı ile ifade edilir; bu nedenle öğrenciler iyelik eklerini Türkçede doğru kullanmakta zorlanmıştır.

Cümleleri yeniden yazalım:

1. Dün akşam tiyatroya gittik. Tiyatro çok sıkıcıydı.

Dün akşam gittiğimiz tiyatro çok sıkıcıydı.

Bu cümlelerin öğrencilerin çoğunluğu tarafında doğru biçimde oluşturulduğu tespit edilmiştir. Sıfat-fiil eklerinin kullanımı genel olarak doğruyken, yalnızca tiyatro kelimesinin cümlede iki kez yer aldığı gözlemlenmiştir.

2. Bizden çok şey öğrendin. Bunları hayatın boyunca kullanmaya çalışacaksın.

Bizden öğrendiklerini hayatın boyunca kullanmaya çalışacaksın.

-Bu cümlelerin oluşturulmasında tüm öğrencilerin hata yaptığı tespit edilmiştir. Öğrenciler zaman açısından doğru biçimi kullanmalarına rağmen, iyelik eki açısından yanlışlık yapmış ve "öğrendiklerini" yerine "öğrendiğimiz" biçimi kullanmış.

3. Gelecek sene bir sınava gireceğim. Bu sınav için her gün çalışıyorum.

Gelecek sene gireceğim sınav için her gün çalışıyorum.

- Bazı öğrencilerin cümle birleştirme alıştırmalarında sıfat-fiil eki kullanmadığı tespit edilmiştir. Bu öğrenciler, sıfat-fiil eki yerine fiil formunu kullanmış ve cümleleri yardımcı öğeler aracılığıyla birleştirmişlerdir.

4. Ofisten çıkmadan sana bir mektup yazdım. Onu kitabın üstüne bıraktım.

Ofisten çıkmadan sana yazdığım mektubu kitabın üstüne bıraktım.

- Bu cümlede gözlemlenen hataların büyük çoğunluğu birbirine benzer niteliktedir. Öğrenciler niteleme işlevinde hata yapmış; örneğin, yazdığım mektup yerine yazdığım kitap biçimini kullanmışlardır. Sıfat-fiil eklerinin doğru biçimde uygulanmasına rağmen, kelime seçimindeki yanlışlık cümlelerin anlamını bozulmasına yol açmıştır.

Tablo 3: cümleleri yeniden yazalım – araştırmanın incelemesi

soru	1	2	3	4
Doğru (f)	13	0	8	10
Hata (f)	2	15	7	5
Doğru %	%86.6	%0	%53.3	%66.6
Hata türü	Zaman/iyelik hatası	İyelik ek hatası	Sıfat-fiil eki kullanılmadı;yardımcı öge ile birleştirme	Zaman uyumu hatası

Öğrencilerin bazıları sıfat-fiil eki yerine fiil formunu tercih etmiş; özellikle 2. Soruda iyelik eklerinde tüm öğrenciler (%100) hata yapmıştır. Bu durum, öğrencilerin iyelik eklerini Türkçede doğru kullanmada güçlük yaşadığını göstermektedir.

Cümleleri Gürcüceye çeviriniz

1. Prensipleri olan insanlar, hayatta daima başarılı olurlar.

პრინციპების მქონე ადამიანები ცხოვრებაში ყოველთვის წარმატებულები არიან.

ადამიანები, რომლებსაც პრინციპები აქვთ, ცხოვრებაში ყოველთვის წარმატებულები არიან

Öğrencilerden cümlelerin Gürcüceye çevrilmesinde, Türkçedeki Sıfat-fiil eklerini Gürcücedeki karşılıklarıyla aktarmaları beklenmiştir. Bulgular göstermektedir ki, öğrencilerin yarısı cümleyi doğru biçimde çevirmiştir. Diğer yarısı ise anlam bakımından doğru bir çeviri yapmasına rağmen, sıfat-fiil ekini kullanmaktan kaçınmış ve yalnızca sıfatlarla cümleyi oluşturmuştur.

2. Uygur lokantasında, şimdiye kadar yemediğim yemeklerin tadına baktım.

უიღურულ რესტორანში გავსინჯე კერძები, რომლებიც აქამდე არასდროს გამისინჯავს.

Bu cümle, tüm öğrenciler tarafından doğru çevirmiştir

3. Mustafa'nın yatacak yeri yok.

Bu cümle, tüm öğrenciler tarafından doğru çevirmiştir

4. Giymediğim giysileri topladım, giyisiye ihtiyacı olanlara verdim

შევაგროვე ტანსაცმელები, რომლებსაც არ ვიცვამ და მივეცი მას ვისაც სჭირდება.

Öğrencilerden yalnızca biri cümleyi olumsuzluk biçimi kullanmadan çevirmiştir. Diğer tüm öğrenciler, cümleyi doğru biçimde çevirmiştir.

Tablo 4: cümleleri Gürcüceye çeviriniz – araştırmanın incelemesi

soru	1	2	3	4
Doğru (f)	7	15	15	15
Hata (f)	8	0	0	0
Doğru %	%50	%100	%100	%100
Hata türü	Sıfat-fiil eki kullanılmadı,yalnızca sıfatlarla cümle kuruldu			

Öğrencilerin yarısı (%50) Türkçedeki sıfat-fiil eklerini Gürcüceye doğru aktarmıştır. Diğer yarısı, anlam bakımından doğru çeviri yapmasına rağmen sıfat-fiil yapısını kullanmamış ve yalnızca sıfatlarla cümle kurmuştur.

Bulgular

Uygulanan testlerin sonuçları doğrultusunda, yabancı dil olarak Türkçe öğrenen Gürcü öğrencilerin yaptıkları hatalar aşağıdaki başlıklar altında sınıflandırılmaktadır.

1. Öğrenciler sıfat-fiil eklerini kullanırken yaptıkları hataların büyük bir kısmı zaman gösterimiyle ilgilidir. Öğrenciler, cümle bağlamında yer alan zaman göstergelerini yanlış yorumlamakta ve buna bağlı olarak sıfat-fiil eklerinin kullanımında hatalar yapmaktadır. Örneğin, 8 boşluk doldurma sorusundan 4'ünde zaman uyumu hataları gözlemlenmiştir. Bu durum, öğrencilerin hedef dildeki zaman sistemini kendi anadillerine göre yorumlamaları sonucu ortaya çıkmıştır. Gürcüce'de geçmiş ve gelecek zamanı kullanımı Türkçedeki kadar ek tabanlı değildir; bu nedenle öğrenciler, Türkçedeki eklerin zaman fonksiyonunu doğru anlamlandırmada güçlük yaşamaktadır. Bu bulgu, *Interlanguage Theory* çerçevesinde, öğrencilerin ikinci dil sistemlerini kendi dil içi mantıklarına göre uyarladıklarını göstermektedir.

2. Zaman uyumuna ilişkin hatalarla birlikte, boşluk doldurma ve cümle birleştirme sorularında öğrenciler sıfat-fiil eklerini doğru seçmelerine rağmen iyelik eklerinde hata yapmıştır. Bu tür hatalar, çoğu zaman cümlede anlam bozukluğuna yol açmaktadır. Bu durum, Gürcüce'de iyelik genellikle ayrı bir yapı veya zamir ile ifade edildiğinden, öğrencilerin Türkçedeki ek kullanımına adaptasyon sürecinde hata yaptığını ortaya koymaktadır. Bu gözlem, *Interlanguage Theory* açısından, öğrencilerin kendi L1 morfolojik L2 üzerinde etkili olduğunu göstermektedir (Selinker, 1972).

3. Bazı öğrencilerin, özellikle daha karmaşık cümleler kurarken sıfat-fiil eklerini bilmelerine rağmen bu ekleri kullanmaktan kaçındıkları tespit edilmiştir. Öğrencilerin sıfat-fiil yapılarından kaçınma davranışını (*avoidance behavior*) gösterdiğini ortaya koymaktadır. Bu davranış, ikinci dil edinimi çalışmalarında bilinen bir stratejidir ve öğrencinin daha karmaşık yapılarda hata riskini azaltmak için alternatif yolları seçmesini açıklar (Ellis R. , 1994)Ayrıca bu eğilim, interlanguage teorisi bağlamında, öğrencinin hedef dilin kurallarını kendi iç dil sistemine adapte etme çabasının bir sonucu olarak görülebilir.

4. Çeviri alıştırmaları incelendiğinde, öğrencilerin %50'si cümleleri doğru biçimde çevirdiği görülmüştür. Ancak hata yapan öğrencilerin, sıfat-fiil eklerini kullanmaktan kaçındıkları ve bunun yerine sıfat gibi farklı dil öğeleriyle çeviri yaptıkları tespit edilmiştir. Bu durum L1 transferi ve

Interlanguage süreçlerinin çeviri performansı üzerindeki etkisini göstermektedir.

5. Bazı öğrencilerin sıfat fiil eklerini kullanırken, cümlede hangi ögenin niteleneceğini karıştırdıkları görülmüştür. Bu durum eklerin biçimsel olarak doğru kullanılmasına rağmen anlamın bozulmasına neden olmaktadır.

Elde edilen bulgular, öğrencilerin zaman uyumu, iyelik ekleri ve özne/tümlece dayalı sıfat-fiil kullanımında hatalar yaptığını göstermektedir. Bu hatalar büyük ölçüde Gürcüce'nin morfolojik yapısının etkisiyle ve öğrencilerin kendi L1 sistemlerini L2'ye uygulama eğiliminden kaynaklanmaktadır. Ayrıca bazı öğrencilerin sıfat-fiil eklerinden kaçınması, *Interlanguage Theory* kapsamında ikinci dil edinim stratejileri ile açıklanabilir. Frekans tabloları ve yüzdeler ile desteklenen bu analiz, öğrencilerin dil edinim sürecindeki zorluklarını daha açık bir şekilde ortaya koymaktadır.

Sonuç

Bu çalışma, Türkçeyi yabancı dil olarak öğrenen Gürcü öğrencilerin özne ve tümleç temelli sıfat-fiil eklerini kullanım biçimlerini incelemeyi ve bu süreçte ortaya çıkan sorun alanlarını belirlemeyi hedeflemektedir.

Dil aileleri bakımından benzer ya da farklı kökenlere sahip diller, yapısal özellikleri doğrultusunda yabancı dil öğreniminde öğrenciler için çeşitli avantajlar ve güçlükler ortaya çıkarabilmektedir. Bu bağlamda, Türkçe Ural-Altay, Gürcüce ise Kafkas dil ailesine dahil olmakta; iki dil arasında yapısal açıdan kısmi benzerlikler yanında belirgin ayrılıklar gözlenmektedir. Nitekim Abukan ve Tandilava'nın (Abukan, M., & Tandilava, L., 2022) Türkçe ve Gürcüce dilleri arasındaki dilbilgisi farklılıklarını zarf fiili ekleri üzerinden örneklendirdiği çalışmasında bu durum görülebilmektedir.

Benzer şekilde sıfat-fiil eklerinin kullanımı açısından da Türkçedeki yapı ile Gürcücedeki yapı arasında belirgin farklılıklar söz konusudur. Türkçede sıfat-fiil ekleri yalnızca son ek olarak kullanılırken Gürcücede hem ön ek hem de son ek biçiminde kullanılabilir. Ayrıca Gürcücede sıfat-fiil ekleri kullanılırken çatı özelliklerine de dikkat edilmesi gerekmektedir. Bu yapısal farklılıklar, öğrenciler için sıfat-fiil eklerinin kullanımında karışıklığa yol açabilmektedir.

Çalışmada, öğrencilerin söz konusu ekleri kullanırken karşılaştıkları sorunları belirlemek amacıyla çeşitli alıştırmalara yer verilmiş ve yapılan hatalar ayrıntılı biçimde incelenmiştir. Elde edilen bulgular doğrultusunda, tespit edilen sorunların giderilmesine yönelik aşağıdaki öneriler sunulmaktadır:

1. Özne ve tümlece dayalı sıfat-fiil ekleri öğretilirken, doğrudan Gürcüceyle karşılaştırmaya gidilmeden, öncelikle Türkçe yapı üzerinden açıklamalar yapılmalı ve farklı örnekler öğrencilerle birlikte incelenmelidir.
2. Ders sürecinde, sıfat-fiil eklerinin aktif biçimde kullanıldığı cümle örneklerine sürekli olarak yer verilmelidir.
3. Zaman uyumu konusu, sıfat-fiil ekleriyle ilişkisi açısından özel olarak ele alınmalı ve ayrıntılı biçimde açıklanmalıdır.
4. Çeviri alıştırmalarında, Türkçedeki sıfat-fiil eklerinin Gürcücede hangi yapılarla karşılandığı öğrencilere açık biçimde gösterilmelidir.

Bu önerilerin dikkate alınması halinde, öğrencilerin sıfat-fiil eklerini, özellikle de özne ve tümlece dayalı sıfat-fiil eklerini daha doğru ve işlevsel biçimde kullanabilecekleri düşünülmektedir.

References

- Abukan, M., & Tandilava, L. (2022). Türkçenin yabancı dil olarak öğretiminde zarf fiil ekleri üzerine karşılaştırmalı bir çalışma (Gürcüce örneği). *Türkçe öğretilimi ders kitapları ve Türkçenin yabancı dil olarak öğretilimi üzerine araştırmalar*, ss. 263–291.
- Akerson Erkman, o. (2015). *Türkçede Niteleme İşlevli Yan Tümceler*. Ankara: Turk Dili Kurumu.
- Durmuş, M. (2013). Yabancılara Türkçe öğretilimi. In M. Durmuş, *Yabancılara Türkçe öğretilimi* (pp. 15-16). Ankara: Grafikler Yayınları.
- Ellis, R. (1994). *The Study of Second Language Acquisition*. Oxford: Oxford University Press.
- Ellis, R. (1994). The Study of Second Language Acquisition. *Oxford University Press (OUP)*, 824.
- Ergin, M. (2012). In E. Muhamet, *Üniversiteler İçin Türk Dili* (p. 3). İsatnbul: Bayrak Yayınlar.
- Gogolishvili, g. (2016). *Akhali Kartuli Ena*. Tbilisi: Giorgi gogolashvili Avtandil Arabuli.
- İlhan, E. (2009, Spring 4). Yabancılara Türkçe Öğretilimiyle İlgili Bir Kaynakça Denemesi. *Turkish Studies International Periodical For The Lnaguages, Literature and History of Turkish or Turkic*, p. 889.
- İlyas, Ü., & Selim, A. M. (2025). *Gürcistan'da Türkçe Öğretilimi ve Öğreniminin Tarihi*. Konya: Tılsım yayinevi.
- Karahan, L. (2014). Türkçe Söz Dizimi. In L. Karahan, *Türkçe Söz Dizimi* (p. 9). Ankara: Akçağ Yayınlar.
- Kurumu, T. D. (2005). *Türkçe Sözlük*. Ankara: Türk Dil Kurumu.
- Manvelidze, M. (2019). Yabancı Dil Olarak Türkçe Öğrenen Gürcü Öğrencilere Sıfat-fiil Eklerin Öğretilimi. In M. Manvelidze, *Manvelidze, Megi*. ankara: Hacettepe Yüksek Lisans Tezi.
- Selinker, L. (1972). Interlanguage. *International Review of Applied Linguistics in Language Teaching*, 209–231.
- Shanidze, a. (1962). *Kartuli Enis Gramatika*. Tbilisi: Tbilisis sakhelmtsifo universitetis gamomcemloba.
- Tsetskhladze, N. (2001). Mimgeoba Dzvel Kartulşi. In N. Tsetskhladze, *Mimgeoba Dzvel Kartulşi* (p. 2). Tbilisi: TSU.